

**МІНІСТЕРСТВО ЮСТИЦІЇ УКРАЇНИ
АКАДЕМІЯ ДЕРЖАВНОЇ ПЕНІТЕНЦІАРНОЇ СЛУЖБИ**

Кафедра теорії та історії держави і права, конституційного права

ПОГОДЖЕНО:

Завідувач кафедри,

доктор юридичних наук, професор

Лариса ШУМНА _____

« _____ » _____ 2021 р.

СИЛАБУС

навчального курсу «Теорія держави і права»

спеціальність «Правоохоронна діяльність»

форма навчання: денна

РОЗРОБНИК:

доцент кафедри,

кандидат юридичних наук, доцент

Леонід САМОФАЛОВ _____

ЗАТВЕРДЖЕНО:

на засіданні кафедри теорії та історії

держави і права, конституційного права

Протокол № ___ від «__» _____ 2021 р.

Кредити та кількість
годин:

6 кредити ECTS; години: 32 лекційних, 58
семінарських та 90 самостійна робота.

Чернігів 2021

Анотація курсу

Теорія держави і права виконує роль як енциклопедії права, так і соціології та філософії права, оскільки вивчає не якусь окрему галузь, напрям державного чи правового буття, а досліджує загальні специфічні закономірності розвитку держави і права, аналізуючи їх в цілому, в їх взаємозв'язку. Теорія держави і права ґрунтується на пізнанні цих соціальних феноменів в історичній видозміні, порівнюючи загальні та специфічні закономірності державно-правових явищ світу.

Основне завдання теорії держави і права полягає у розкритті загальних понять, категорій та дефініцій теорії держави і права, яка є базовою загальнотеоретичною дисципліною в системі юридичних наук. Теорія держави і права надає найбільш повне та узагальнююче уявлення про державно-правові явища і процеси та є базою для вивчення галузевих юридичних наук.

Нагальні проблеми демократизації суспільства, в якому основною соціальною цінністю є особа, формування громадянського суспільства вимагають теоретичного осмислення як основних тенденцій розвитку суспільства, так і пошуків можливих шляхів їх практичної реалізації.

В умовах становлення правової держави важливе значення набувають формування, розвиток і закріплення нового юридичного мислення, високого професіоналізму, загальної і правової культури, почуття законності і справедливості.

У системі юридичних наук (галузевих, спеціальних і прикладних) теорія держави і права є узагальнюючою наукою, що має методичне значення. Знання та розуміння загальних питань державно-правової дійсності, наприклад, правовідносин, правомірної поведінки, правопорушення тощо, основних фундаментальних понять є невід'ємним елементом правової культури та правової свідомості не лише юриста, політолога, політика чи правоохоронця, але будь-якої освіченої людини.

Мета курсу

Метою викладення навчальної дисципліни «Теорія держави і права» є опанування знаннями про державно-правові явища необхідні для підготовки кваліфікаційних спеціалістів для органів та установ виконання покарань Державної пенітенціарної служби України.

Організація навчання

Тематичний план

№	Назва теми	Всього годин	Лекції	Семінари	Практичні заняття	Самостійна робота
Розділ 1. Вступ до курсу. Загальне поняття про державу.						
1	Предмет, методи і функції теорії держави та права. Система юридичних наук і місце в ній теорії	13	4	4		5
2	Поняття, походження і сутність держави	11	4	2		5
Розділ 2. Державна влада						
3	Держава в політичній системі суспільства	9	2	2		5
4	Державна влада	9	2	2		5
Розділ 3. Функції та механізм держави						
5.	Функції держави. Роль органів та установ виконання покарань Державної пенітенціарної служби України у здійсненні функцій держави.	8	2	2		4
6.	Механізм і апарат держави.	8	2	2		4
Розділ 4. Форма держави						
7.	Типологія держав	6	0	2		4
8.	Форма держави	8	2	2		4
9.	Громадянське суспільство і правова держава	6	0	2		4
10.	Основні сучасні концепції держави	4	0	2		2
Розділ 5. Поняття, норми, форми та система права						
11.	Поняття, походження та розвиток права.	8	2	4		4
12.	Норми права в системі соціальних норм.	10	2	4		4
13.	Правоутворення, форми (джерела) права.	10	2	4		4
14.	Система права і система законодавства.	8	2	2		4

Розділ 6. Правові відносини.						
15.	Правова свідомість, правова культура і правове виховання	6	0	2		4
16.	Правові відносини	8	2	2		4
Розділ 7. Реалізація норм права, правова поведінка та юридична відповідальність						
17.	Реалізація норм права. Застосування норм права як особлива форма їх реалізації	10	2	4		4
18.	Тлумачення норм права.	8	2	2		4
19.	Держава, право, громадянин.	6	0	2		4
20.	Правомірна поведінка та правопорушення.	10	2	4		4
21.	Юридична відповідальність	8	2	2		4
Розділ 8. Законність, правопорядок, правові системи сучасності						
22.	Тема 22. Законність та правопорядок.	8	2	2		4
23.	Тема 23. Основні сучасні концепції права.	6	0	2		4
24.	Тема 24. Основні правові системи сучасності	6	0	2		4
Всього годин за курсом		180	32	58		90

Завдання до семінарів та практичних занять

Семінарські заняття

Готуючись до семінарського заняття Ви маєте підготувати конспект питань, що містяться в плані відповідної теми. Наявність конспекту всіх (!) питань та ваша присутність на занятті є запорукою успішної роботи та отримання балів (їх кількість залежить від вашої активності та якості підготовки). Відсутність конспекту або неповний конспект, навіть за умови вашої присутності на семінарі, оцінюється в 0 балів.

Плани семінарських занять

Тема 1. Предмет, методи і функції теорії держави і права. Система юридичних наук і місце в ній теорії держави та права.

1. Поняття, структура та функції юридичної науки.
2. Виникнення загальної теорії держави і права.
3. Об'єкт і предмет теорії держави і права.
4. Поняття та характеристика методології. Система методів теорії держави і права.
5. Функції теорії держава і права.
6. Система юридичних наук і місце в ній теорії держави і права.
7. Значення вивчення теорії держави і права для підготовки фахівців пенітенціарної служби України.

Тема 2. Поняття, походження і сутність держави.

1. Додержавний період: характеристика суспільної влади та соціальних норм.
2. Причини, що призвели до розпаду родового суспільства та виникнення держави.
3. Теорії походження держави: різновиди та характеристика.
4. Класичні форми виникнення держави за роботою Ф.Енгельса «Походження сім'ї, приватної власності і держави».
5. Поняття держави та характеристика її ознак.
6. Суть та соціальне призначення держави.

Тема 3. Держава в політичній системі суспільства

1. Поняття та ознаки політичної системи суспільства.
2. Основні складові елементи політичної системи суспільства та їх характеристика.
3. Держава – ядро політичної системи суспільства.
4. Політична культура і поняття, зміст та структура.

Тема 4. Державна влада

1. Виникнення державної влади.
2. Поняття соціальної та державної влади.
3. Поняття верховної влади в державі.
4. Основні ознаки і властивості державної влади.
5. Принципи єдності і поділу державної влади.

Тема 5. Функції держави. Роль органів та установ виконання покарань Державної пенітенціарної служби України у здійсненні функцій держави.

1. Функції держави: поняття, співвідношення їх із завданнями держави.
2. Критерії класифікації функцій держави на види та їх характеристика.
3. Аналіз форм і методів здійснення функцій держави.
4. Основні функції державної пенітенціарної служби України.

Тема 6. Механізм і апарат держави

1. Поняття та принципи організації і діяльності механізму держави.
2. Поняття та структура державного апарату.
3. Органи законодавчої, виконавчої та судової влади: поняття та характеристика.
4. Співвідношення органів держави й органів місцевого самоврядування.
5. Державна пенітенціарна служба України та її місце в механізмі держави.

Тема 7. Типологія держави

1. Поняття типології держави.
2. Формацийний та цивілізаційний підходи до типології держави.
3. Характеристика типів держави.
4. Сучасні типи держави.

Тема 8. Форма держави

1. Поняття і структурні елементи форми держави.
2. Форма державного правління: монархія та республіка.
3. Характеристика форм державного устрою: унітарна держава, федерація, конфедерація, імперія.
4. Поняття та види політичного режиму.

Тема 9. Громадянське суспільство і правова держава

1. Формування концепції громадянського суспільства.
2. Поняття та ознаки громадянського суспільства.
3. Інститути громадянського суспільства.
4. Становлення громадянського суспільства в Україні.
5. Поняття та ознаки правової держави.

Тема 10. Основні сучасні концепції держави.

1. Підстави багатоманітності концепцій.
2. Теорія правової держави.
3. Теорія «держави загального благоденства».
4. Теорія конвергенції.
5. Фашистські ідеї державності.

6. Теорія національної держави.

Тема 11. Поняття, походження та розвиток права.

1. Причини виникнення права.
2. Поняття та ознаки права.
3. Теорії походження права.
4. Зміст права.
5. Поняття та види принципів права.
6. Характеристика основних проявів цінності права.
7. Співвідношення права з іншими соціальними явищами.

Тема 12. Норми права в системі соціальних норм.

1. Поняття та класифікація соціальних норм.
2. Визначення норми права та її ознаки.
3. Відмінність норм права від інших соціальних норм.
4. Види норм права.
5. Структура норм права: поняття «гіпотези», «диспозиції», «санкцій».
6. Види гіпотез, диспозицій, санкцій.
7. Способи викладення норм права в статтях нормативно-правових актів.

Тема 13. Правотворення, форми (джерела) права.

1. Форми права: поняття та класифікація.
2. Характеристика форм права.
3. Загальні принципи права та правова доктрина як джерела права.
4. Нормотворчість: поняття, функції, принципи.
5. Стадії правотворчості (нормотворчості).
6. Поняття та ознаки нормативно-правового акта.
7. Види нормативно-правових актів.
8. Дія нормативно-правових актів у часі.
9. Дія нормативно-правових актів у просторі і за колом осіб.

Тема 14. Система права і система законодавства.

1. Правова система суспільства: поняття та характеристика структурних елементів.
2. Система права: поняття. Ознаки та характеристика структурних елементів.
3. Загальна характеристика галузей та інститутів права.
4. Система законодавства: поняття, ознаки.
5. Співвідношення системи права із системою законодавства.

Тема 15. Правова свідомість, правова культура і правове виховання.

1. Поняття правосвідомості.
2. Структурні елементи правосвідомості і їх характеристика.
3. Поняття правової культури та їх роль у правотворчості й реалізації права.
4. Види правосвідомості і правової культури.
5. Поняття правового виховання.
6. Форми і методи правового виховання.

Тема 16. Правові відносини.

1. Правовідносини: поняття, ознаки та види.
2. Характеристика структурних елементів правовідносин.
3. Правосуб'єктність фізичних та юридичних осіб.
4. Юридичні факти: поняття та види.

Тема 17. Реалізація норм права. Застосування норм права як особлива форма їх реалізації.

1. Реалізація норм права: поняття та характеристика форм реалізації правових норм.
2. Підстави застосування норм права.
3. Основні стадії застосування правових норм.
4. Акти застосування норм права: поняття, ознаки та види.
5. Прогалини в праві та шляхи їх усунення.

Тема 18. Тлумачення норм права.

1. Тлумачення норм права: поняття та види.
2. Характеристика способів тлумачення норм права.
3. Особливості актів тлумачення права.

Тема 19. Держава, право, громадянин.

1. Поняття та ознаки людини, особи, громадянина.
2. Характеристика правового статусу особи і громадянина.
3. Система основних прав, свобод і обов'язків людини і громадянина.
4. Держава і громадянин – лінії взаємодії.

Тема 20. Правомірна поведінка та правопорушення.

1. Правова поведінка – поняття.
2. Види правової поведінки. Правомірна поведінка: поняття та види.
3. Правопорушення: поняття, ознаки і види.
4. Склад правопорушення:

- а) об'єкт правопорушення;
- б) об'єктивна сторона правопорушення;
- в) суб'єкт правопорушення;
- г) суб'єктивна сторона правопорушення.

Тема 21. Юридична відповідальність.

1. Юридична відповідальність: її природа, суть, поняття, види.
2. Загальні принципи юридичної відповідальності.
3. Мета та функції юридичної відповідальності.
4. Підстави притягнення та звільнення від юридичної відповідальності.

Тема 22. Законність та правопорядок.

1. Законність як одна з важливих правових категорій. Зміст законності.
2. Основні вимоги та принципи законності.
3. Гарантії законності.
4. Правопорядок і громадський порядок. Дисципліна.

Тема 23. Основні сучасні концепції права.

1. Теорія природного права.
2. Нормативний підхід.
3. Соціологічний підхід.
4. Психологічна школа права.
5. Марксистська концепція права.
6. Концепція широкого праворозуміння.

Тема 24. Основні правові системи сучасності.

1. Поняття «правова система» і «правова сім'я» та критерії їх розмежування.
2. Загальна характеристика романо-германської правової сім'ї.
3. Англо-американська правова система: поняття, ознаки та характеристика.
4. Соціалістична правова сім'я.
5. Мусульманське право: виникнення, джерела та структура.

Завдання для самостійної роботи

Ряд питань навчальної дисципліни виносяться на самостійне опрацювання. Виконання самостійної роботи оцінюється окремо та є невід'ємною складовою успішного проходження курсу. Для виконання

завдань самостійної роботи вам необхідно зробити конспект нижчезазначених питань.

Тема 1. Предмет, методи і функції теорії держави і права. Система юридичних наук і місце в ній теорії держави і права.

1. Предмет теорії держави і права.
2. Методи теорії держави і права: загальнонаукові, конкретні, спеціальні.
3. Функції теорії держави і права.
4. Теорія держави і права в системі суспільних наук.
5. Теорія держави і права як навчальна дисципліна.

Тема 2. Поняття, походження і сутність держави.

1. Основні теорії походження держави: патріархальна, теологічна, договірна, органічна, теорія насильства, матеріалістична (класова).
2. Загальні закономірності виникнення держави.
3. Причини виникнення держави.
4. Поняття, ознаки та сутність держави.

Тема 3. Держава в політичній системі суспільства.

1. Поняття суспільства. Політична система суспільства та її елементи.
2. Ознаки держави, що відрізняють її від громадських об'єднань.
3. Об'єднання громадян та їх складові.
4. Суверенітет держави. Суверенітет народу. Суверенітет нації.
5. Ознаки державного суверенітету України.

Тема 4. Державна влада.

1. Поняття та сутність влади.
2. Співвідношення політичної і державної влади.
3. Поняття та ознаки державної влади.
4. Методи здійснення державної влади.
5. Державний примус.

Тема 5. Функції держави. Роль органів та установ виконання покарань Державної пенітенціарної служби України у здійсненні функцій держави.

1. Функції держави.
2. Внутрішні та зовнішні функції держави.
3. Форми і методи здійснення державних функцій експлуататорської держави.
4. Основні правові форми здійснення функцій держави.
5. Роль органів і установ виконання покарань Державної пенітенціарної служби України у здійсненні функцій держави.

Тема 6. Механізм і апарат держави.

1. Механізм держави, ознаки та його структура.
2. Орган держави, його ознаки.
3. Принципи організації і діяльності державного апарату.
4. Професійна і державна служба.
5. Система державних органів влади України.

Тема 7. Типологія держав.

1. Типологія держав.
2. Формаційний та цивілізаційний підхід до типології держав.
3. Типи держав за рівнем захисту прав і свобод людини та за способом придбання влади.
4. Соціально-економічна основа і сутність східної держави, рабовласницької держави, феодальної держави, буржуазної (капіталістичної) держави, соціалістичної держави.

Тема 8. Форма держави.

1. Поняття і структура форми держави.
2. Види форм державного управління.
3. Класифікація форм державного устрою.
4. Унітарна держава, її ознаки.
5. Федерація, її ознаки та види.
6. Форма державного політичного режиму. Демократичний режим. Антидемократичний режим.

Тема 9. Громадянське суспільство і правова держава.

1. Поняття та загальна характеристика громадянського суспільства.
2. Структура громадянського суспільства.
3. Співвідношення громадянського суспільства і держави.
4. Поняття і ознаки правової держави.
5. Україна як соціальна правова держава.

Тема 10. Основні сучасні концепції держави.

1. Теорія правової держави.
2. Доктрина держави загального благоденства.
3. Питання держави в теорії еліт.
4. Теорія національної держави.

Тема 11. Поняття, походження та розвиток держави.

1. Поняття права в об'єктивному і суб'єктивному розумінні.
2. Соціальна цінність права.
3. Походження права.
4. Поняття та ознаки права.
5. Принципи права: загальні, галузеві, міжгалузеві.
6. Співвідношення права і закону.

Тема 12. Норми права в системі соціальних норм.

1. Поняття і ознаки соціальних норм.
2. Види соціальних норм.
3. Поняття та ознаки норм права.
4. Види норм права.
5. Структура норми права.
6. Способи (форми) викладу норм права в статтях нормативно-правового акта.

Тема 13. Правоутворення, форми (джерела) права.

1. Поняття та ознаки правотворчості.
2. Поняття і види форм (джерел) права.
3. Поняття та ознаки законів. Види законів.
4. Підзаконний нормативно-правовий акт.
5. Дія нормативно-правового акта в часі, в просторі і по колу осіб.

Тема 14. Система права і система законодавства.

1. Поняття і структура правової системи.
2. Поняття та ознаки системи права.
3. Загальна характеристика норм права, інституту права, підгалузі права, галузі права.
4. Поняття системи законодавства.
5. Кодифікація, інкорпорація, консолідація.

Тема 15. Правова свідомість, правова культура і правове виховання.

1. Структура та функції правосвідомості.
2. Правова культура та її види.
3. Загальна характеристика правового виховання.
4. Правовий нігілізм: джерела і шляхи подолання.

Тема 16. Правові відносини.

1. Поняття та ознаки правовідносин.
2. Склад (структура) правовідносин.
3. Поняття та види суб'єктів правовідносин.
4. Правосуб'єктність, правоздатність, дієздатність, деліктоздатність фізичних осіб.
5. Поняття і види об'єктів правовідносин.
6. Юридичний факт: поняття і класифікація.

Тема 17. Реалізація норм права.

1. Поняття та основні форми реалізації норм права.
2. Поняття, ознаки застосування норм права як особливої форми їх реалізації.
3. Стадії застосування норм права.

4. Акти застосування норм права та їх види.
5. Аналогія закону і аналогія права.

Тема 18. Тлумачення норм права.

1. Поняття та необхідність тлумачення норм права.
2. Способи (методи) тлумачення.
3. Види тлумачення правових норм та їх характеристика.
4. Акти офіційного тлумачення норм права.

Тема 19. Держава, право, громадянин.

1. Взаємовідносини людина, громадянин з державою.
2. Система основних прав, свобод і обов'язків людини і громадянина.
3. Міжнародні стандарти прав людини.
4. Правовий статус особи.
5. Види та елементи правового статусу особи.

Тема 20. Правомірна поведінка та правопорушення.

1. Правова поведінка: поняття, ознаки і види.
2. Поняття і ознаки правомірної поведінки.
3. Поняття та ознаки правопорушення.
4. Склад правопорушення.
5. Види правопорушень (проступки, злочини).

Тема 21. Юридична відповідальність.

1. Поняття та ознаки юридичної відповідальності.
2. Принципи і функції юридичної відповідальності.
3. Види юридичної відповідальності.
4. Підстави притягнення та звільнення від юридичної відповідальності.
5. Стадії юридичної відповідальності.

Тема 22. Законність та правопорядок.

1. Поняття законності та її ознаки.
2. Основні принципи законності.
3. Вимоги та гарантії законності.
4. Поняття та основні ознаки правопорядку.
5. Функції та принципи правопорядку.
6. Державна дисципліна: поняття та види.

Тема 23. Основні сучасні концепції права.

1. Загальна характеристика сучасних концепцій права.
2. Теорія природного права.
3. Концепція позитивізму в праві.
4. Соціологічна концепція права.
5. Психологічна теорія права.

6. Теорія інтегративної юриспруденції.

Тема 24. Основні правові системи сучасності.

1. Класифікація існуючих правових систем.
2. Англосаксонська правова система: структура, джерела права.
3. Романо-германська правова система та її основні особливості.
4. Мусульманська правова система.
5. Соціалістична правова система.
6. Система звичайного права.

Індивідуальні завдання

Індивідуальні завдання виконуються у вигляді короткого конспекту за темою яка обирається з нижченаведеного переліку або індивідуальною темою погодженою з викладачем.

1. Система поглядів, висловлювань про предмет та методи теорії держави та права.
2. Значення функцій теорії держави та права в сучасних умовах. Значення теорії держави та права для підготовки персоналу органів та установ виконання покарань Державної пенітенціарної служби.
3. Характеристика загальних закономірностей та особливостей виникнення держави і права.
4. Теорії походження держави. Причини утворення Української держави.
5. Сутність взаємозв'язку суспільства, особи, держави і права.
6. Погляди філософів, юристів на питання про поняття, сутність і ознаки держави.
7. Поняття влади. Державна влада як особливий різновид соціальної влади.
8. Функції держав. Їх тенденції розвитку в сучасних державах.
9. Співвідношення механізму держави, апарату держави, органу держави.
10. Типологія держав. Рабовласницька і феодальна держави (правовий аналіз).
11. Капіталістична і рабовласницька держави (правовий аналіз).
12. Правовий аналіз різновидів форм правління.
13. Правовий аналіз різновидів форм державного устрою.
14. Правовий аналіз різновидів державного (політичного) режиму.
15. Історичний розвиток та проблеми становлення сучасної демократії.
16. Місце і роль держави, партії, громадської організації в політичній системі суспільства.
17. Ідея правової держави у працях видатних вчених 19-20 ст.
18. Сучасні концепції права.
19. Правові погляди, вчення на право, його походження, місце і роль у суспільстві.

20. Норма права та шляхи її удосконалення.
21. Розвиток та удосконалення форм (джерел) права.
22. Роль правотворчості у формуванні демократичної, правової держави.
23. Система права і система законодавства.
24. Сучасні вимоги до систематизації нормативно-правових актів.
25. Шляхи підвищення правової свідомості суспільства.
26. Шляхи вдосконалення правової культури в суспільстві.
27. Правосуб'єктність фізичних і юридичних осіб.
28. Сутність та необхідність тлумачення норм права.
29. Проблеми реалізації норм права.
30. Способи подолання прогалин в праві і законі.
31. Правові джерела основних прав та свобод людини і громадянина.
32. Правопорушення – як соціальне явище суспільного життя.
33. Причини та шляхи подолання правопорушень.
34. Шляхи зміцнення законності і правопорядку.
35. Правопорушення і юридична відповідальність персоналу органів та установ виконання покарань Державної кримінально виконавчої служби.
36. Англосаксонська і романо-германською правові системи (правовий аналіз).
37. Романо-германська і мусульманська правові системи (правовий аналіз).

Курсова робота

Курсова робота виконується відповідно до вимог, описаних в методичних рекомендаціях щодо виконання курсових робіт за однією з наступних тем.

1. Теорія держави і права як фундаментальна наука
2. Науковий статус теорії держави і права
3. Влада та норми поведінки в додержаному суспільстві
4. Методологія теорії держави і права
5. Особливості внутрішніх та зовнішніх функцій держави в Україні
6. Політичний режим та його особливості в умовах розвитку сучасності
7. Функціонування законодавчої влади в Україні
8. Співвідношення правової держави та громадянського суспільства
9. Концепція нормативного праворозуміння в системі типологізації права
10. Державний апарат в Україні : теорія та практика.
11. Концепція широкого праворозуміння
12. Типологія держави
13. Законодавство України та шляхи його удосконалення
14. Реалізація норм права та правомірна поведінка (лінії взаємозв'язку)
15. Роль правової культури в процесі застосування норм права
16. Правовідносини як складовий елемент механізму правового регулювання.

17. Правомірна поведінка як фактор забезпечення режиму законності в суспільстві
18. Правовий нігілізм як антипод правової культури
19. Принципи та система гарантій законності
20. Шляхи розбудови правової держави в Україні
21. Правове виховання та його вплив на формування правосвідомості і правової культури
22. Романо-германська правова сім'я
23. Прогалини в позитивному праві та шляхи їх подолання
24. Правова система сучасної України
25. Соціальна держава та шляхи її розбудови в Україні.
26. Правовий статус особи в Україні.
27. Причини нестабільності правомірної поведінки в Україні.
28. Юридична відповідальність
29. Поняття та особливості правосвідомості працівників пенітенціарної служби.
30. Юридичні факти, презумпції та фікції
31. Правові стимули і обмеження
32. Склад правопорушення як підстава юридичної відповідальності.
33. Правове регулювання: теоретичні аспекти
34. Інтеграція законодавства України до права ЄС.
35. Англо - американська правова сім'я.
36. Політична система України
37. Форма держави України
38. Застосування норм права правоохоронними органами
39. Мусульманська правова сім'я
40. Правотворчість, форми (джерела) права

Порядок оцінювання

Оцінювання ваших досягнень відбувається за системою відображеною в Таблиці 1

Таблиця 1

№	Назва теми	Всього балів	Форма заняття та		
			Лекції (ведення конспекту)	Семінари (конспектування, питань, виступ, доповнення)	Практичні Заняття (опрацювання матеріалів для підготовки, успішне виконання завдань)
Розділ 1. Вступ до курсу. Загальне поняття про державу.					
1	Предмет, методи і функції теорії держави та	7	1	6	

	права. Система юридичних наук і місце в ній теорії				
2	Поняття, походження і сутність держави	5	1	4	
Розділ 2. Державна влада					
3	Держава в політичній системі суспільства	5	1	4	
4	Державна влада	5	1	4	
Розділ 3. Функції та механізм держави					
5.	Функції держави. Роль органів та установ виконання покарань Державної пенітенціарної служби України у здійсненні функцій держави.	5	1	4	
6.	Механізм і апарат держави.	5	1	4	
Розділ 4. Форма держави					
7.	Типологія держав	5	1	4	
8.	Форма держави	4	1	3	
9.	Громадянське суспільство і правова держава	4	1	3	
10.	Основні сучасні концепції держави	4	1	3	
Розділ 5. Поняття, норми, форми та система права					
11.	Поняття, походження та розвиток права.	4	1	3	
12.	Норми права в системі соціальних норм.	7	1	6	
	Разом	60			
	Залік	40			
	Всього	100 балів			
13.	Правоутворення, форми (джерела) права.		1	6	
14.	Система права і система законодавства.		1	3	
Розділ 6. Правові відносини.					
15.	Правова свідомість, правова культура і правове виховання		1	3	
16.	Правові відносини		1	3	
Розділ 7. Реалізація норм права, правова поведінка та юридична відповідальність					
17.	Реалізація норм права. Застосування норм права як особлива форма їх реалізації		1	6	
18.	Тлумачення норм права.		1	3	

19.	Держава, право, громадянин.		1	3	
20.	Правомірна поведінка та		1	6	
	правопорушення.				
21.	Юридична відповідальність		1	3	
Розділ 8. Законність, правопорядок, правові системи сучасності					
22.	Тема 22. Законність та правопорядок.		1	4	
23.	Тема 23. Основні сучасні концепції права.		1	4	
24.	Тема 24. Основні правові системи сучасності		1	4	
Разом				60	
Екзамен				40	
Всього				100 балів	

Робота на семінарах оцінюється за наступними критеріями:

- ваша присутність та повний конспект семінарських питань забезпечують вам 1 бал;

- для того аби отримати ще один бал слід брати участь в опрацюванні семінарських питань (доповнення, відповідь на питання викладача, висловлення своєї обґрунтованої точки зору під час обговорення проблемних питань);

- виступ із доповіддю на питання за планом семінарського завдання може принести вам ще один бал за умови, що відповідь буде змістовною та відповідати плановому питанню;

- якщо, при виступі, ви проявите ґрунтовну підготовку, висловіте власну точку зору щодо висвітлюваної проблеми й підкріпите її аргументацією, правильно відповісте на уточнюючі питання викладача то можете отримати ще 1 бал.

Таким чином ваша участь в роботі семінару може принести вам до 4 балів за одне заняття. Пропущений семінар відпрацьовується написанням конспекту всіх питань з плану заняття та відповідями на питання викладача за змістом семінару під час відпрацювання.

Підсумковий контроль з дисципліни відбувається у вигляді екзамену на якому ви можете отримати до 40 балів в залежності від повноти та обґрунтованості ваших відповідей. Якщо під час проходження курсу ви набрали 60 балів то маєте право не здавати залік вдовольнившись підсумковою оцінкою відповідно до кількості набраних балів. Схема переведення балів у підсумкову оцінку наведена в Таблиці 2.

Таблиця 2

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
90 – 100	A	відмінно
82-89	B	добре
75-81	C	
64-74	D	задовільно
60-63	E	
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Екзаменаційні питання з дисципліни «Теорія держави і права»

1. Теорія держави і права як наука, її предмет і метод пізнання.
2. Україна як соціальна правова держава.
3. Правосуб'єктність юридичних осіб.
4. Функції теорії держави і права.
5. Походження права.
6. Правосуб'єктність фізичних осіб.
7. Теорія держави і права в системі юридичних та суспільних наук.
8. Поняття права в об'єктивному і суб'єктивному розумінні.
9. Об'єкти правовідносин.
10. Основні теорії походження держави.
11. Поняття та ознаки права.
12. Види правовідносин.
13. Загальні закономірності виникнення держави. Особливості виникнення держав у різних народів світу.
14. Принципи права.
15. Юридичний факт: поняття і класифікація.
16. Поняття та ознаки держави.
17. Функції права.
18. Тлумачення норм права: поняття та способи.
19. Сутність держави.
20. Соціальні норми: поняття, ознаки і види.
21. Поняття та основні форми реалізації норм права.
22. Поняття влади. Співвідношення політичної і державної влади.
23. Поняття та ознаки норми права.
24. Офіційне та неофіційне тлумачення норм права.
25. Методи здійснення державної влади.
26. Види норм права.
27. Поняття та ознаки правозастосування.
28. Держава в політичній системі суспільства.

29. Способи (форми) викладу норм права в статтях нормативно-правового акта.
30. Основні стадії застосування норм права.
31. Правові форми взаємовідносин держави з громадськими об'єднаннями і комерційною корпорацією.
32. Структура норми права.
33. Акти застосування норм права та їх види.
34. Суверенітет держави, його співвідношення із суверенітетом народу і суверенітетом нації.
35. Співвідношення норм права і норм моралі.
36. Пробіли в праві. Аналогія закону і аналогія права.
37. Функції держави.
38. Право і технічні норми.
39. Об'єкт і об'єктивна сторона правопорушення.
40. Форми і методи здійснення функцій держави.
41. Правотворчість: поняття, принципи та функції.
42. Особа і держава.
43. Роль органів та установ виконання покарань ДПтСУ у здійсненні функцій держави.
44. Юридичні джерела (форми) права.
45. Система основних (конституційних) прав і свобод людини і громадянина.
46. Механізм держави.
47. Стадії правотворчого процесу.
48. Система (конституційних) обов'язків людини і громадянина.
49. Апарат держави. Орган держави.
50. Поняття, ознаки та види нормативно-правових актів.
51. Правовий статус особи.
52. Принципи організації і діяльності державного апарату.
53. Види правотворчості.
54. Правова поведінка: поняття, ознаки і види.
55. Види органів держави.
56. Дія нормативно-правового акта в часі, в просторі і по колу осіб.
57. Поняття та ознаки правопорушення.
58. Загальна характеристика системи державних органів передбачених Конституцією України.
59. Поняття та ознаки законів.
60. Правомірна поведінка: поняття, ознаки та види. Причини нестабільності правомірної поведінки в нашому суспільстві.
61. Поділ влади як принцип організації роботи державного апарату.
62. Види законів.
63. Склад правопорушення, поняття та елементи складу правопорушення.
64. Загальна характеристика трьох гілок влади. Система «стримування і противаг» органів законодавчої, виконавчої і судової влади.

65. Поняття і форми систематизації нормативно-правових актів.
66. Основні правові системи сучасності.
67. Професійна і державна служба. Посадова особа.
68. Правова система: поняття і структура.
69. Види правопорушень.
70. Типологія держав. Типи держави.
71. Підзаконний нормативно-правовий акт.
72. Принципи і функції юридичної відповідальності.
73. Форма держави: поняття і структура.
74. Поняття та ознаки юридичної відповідальності.
75. Проблеми юриспруденції.
76. Види форм державного правління.
77. Галузь, інститут та підгалузь права.
78. Підстави та стадії юридичної відповідальності.
79. Види монархій.
80. Система права: поняття та структура.
81. Види юридичної відповідальності.
82. Види республік.
83. Система законодавства: поняття і структура.
84. Правопорушення і юридична відповідальність співробітника органів та установ ДПтСУ.
85. Класифікація форм державного устрою.
86. Правосвідомість: поняття, структура та функції.
87. Законність: поняття та ознаки.
88. Види федерацій.
89. Правова культура: поняття, структура, перспективи розвитку.
90. Принципи законності.
91. Конфедерація: поняття та основні ознаки.
92. Правове виховання: поняття, функції та механізм.
93. Вимоги та гарантії законності.
94. Види форм державного (політичного) режиму.
95. Структура правовідносин.
96. Правопорядок: поняття та основні ознаки.
97. Громадянське суспільство: поняття, загальна характеристика, структура.
98. Правовий нігілізм: джерела і шляхи подолання.
99. Державна дисципліна: поняття та види.
100. Правова держава: поняття та основні ознаки.
101. Правовідносини: поняття, ознаки, передумови виникнення.
102. Основні сучасні концепції права.
103. Основні сучасні концепції держави.
104. Суб'єкти правовідносин, їх види.
105. Функції та принципи правопорядку.
106. Сутність та ознаки держави.

107. Характеристика суб'єкта та суб'єктивної сторони правопорушення.
 108. Основні права і свободи людини і громадянина.

Політика академічної доброчесності

Прослуховуючи цей курс, Ви погодились виконувати положення принципів академічної доброчесності:

- складати всі проміжні та фінальні завдання самостійно без допомоги сторонніх осіб;
- надавати для оцінювання лише результати власної роботи;
- не вдаватися до кроків, що можуть нечесно покращити ваші результати чи погіршити/покращити результати інших курсантів (студентів, слухачів);
- не публікувати відповіді на питання, що використовуються в рамках курсу для оцінювання знань курсантів (студентів, слухачів).

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

Основна

1. Білозьоров Є.В., Власенко О.Б., Горова А.М., Завльний А.М. та ін. Теорія держави та права. За ред. С.Д. Гусарева, О.Д. Тихомирова. Київ: НАВС, Освіта України, 2017. 320 с.
2. Зайчук О.В. Теорія держави та права. Академічний курс. Підручник. Київ. Юрінком Інтер – 2010. с. 685
3. Кельман М.С., Мурашин О.Г. Загальна теорія держави і права: Підручник. – К.: Кондор, 2011. с. 476
4. Козюбра М.І. Загальна теорія права. Київ: Ваїте, 2015. 392 с.
5. Лисенков С.Л. Теорія держави і права. Підручник Київ. Юрінком Інтер – 2005. с. 447
6. Скакун О. Ф. Теорія держави і права Підручник – Київ: Алерта – 2009. с. 518
7. Скакун О.Ф. Теорія держави і права: Підручник. Правова Єдність. Київ – 2012. с. 523
8. Самофалов Л.П., Старостюк А.В., Карпунчев П.В., Канонець Т.Л., Талах А.М. Теорія держави і права: навчально-методичний посібник для підготовки до державного іспиту / [Л.П. Самофалов, А.В. Старостюк, П.В. Карпунчев, Т.Л. Канонець, А.М. Талах]. – Ірпінь: Національний університет ДПС України, 2007, – 137с.
9. Старостюк А.В. Застосування норм права: Навч. пос. – Ірпінь: Національна академія ДПС України, 2007, – 137 с.
10. Теорія держави і права для підготовки до іспиту /За заг. ред. Шилінгова В.С. / Самофалов Л.П., Старостюк А.В., Канонець Т.Л. та ін. – К.: КНТ, 2008. – 228.

11. Тетарчук І., Дяків Т. Теорія держави і права. Навчальний посібник для підготовки до іспитів. Київ: Центр навчальної літератури, 2019. 184 с.
12. Цвік М.В., О.В. Петришин. Загальна теорія держави і права. Підручник. Харків «Право» - 2009. с. 583

Допоміжна

13. Алексеев С. С. Государство и право: Начальный курс. - М., 1993.
14. Алексеев С. С. Теория права. - М., 1994.
15. Андріюк В.В. Методологічні проблеми нормативного юридичного прогнозування. Держава і право – Київ, 2004
16. Бабаева. В.К. Общая теория права: Курс лекций - Нижний Новгород, 1993.
17. Венгеров А.Б. Теория государства и права. Учебник для юридических вузов. – М., 1999.
18. Жеругов Р. Т. Теория государства и права. - М.; Нальчик, 1995.
19. Комаров С.А. Общая теория государства и права. - М., 1995.
20. Копейчиков В.В. Загальна теорія держави і права: Навчальний посібник – К., 2000.
21. В.М.Корельского и В.Д.Перевалова. Теория государства и права: Учебник для юридических вузов и факультетов – М.: Инфра.М – НОРМА, 1997.
22. Кравчук М.В. Теорія держави і права Навчальний посібник - Київ. Атіка. 2003.
23. Лисенков С.Л. Теорія держави і права. Підручник Київ. Юрінком Інтер – 2005.
24. Лазарев В. В. Теория государства и права. - М., 1992.
25. Лазарев В. В. Общая теория государства и права. - М., 1994.
26. Лившиц Р. З. Теория права. - М., 1994.
27. Нечитайленко А.А. Основы теории права: Учебное пособие. – Харьков, 1998.
28. Протасов В.Н. Теория государства и права. Проблемы теории государства и права: вопросы и ответы. – М.: Новый юрист, 1999.
29. Спиридонов Л. И. Теория государства и права: Учебник. - М., 1999.
30. Манов Г.П. Теория права и государства - М., 1995.
31. Марченко М.П. Теория государства и права / Под ред. М. Н. Марченко. - М., 1995
32. Хропанюк В.Н. Теория государства и права: Учебное пособие для высших учебных заведений. – М., 1995.

12. Інформаційні ресурси в Інтернеті

1. Вісник Верховного Суду України [Елект. ресурс.]. – Режим доступу : <http://www.scourt.gov.ua/clients/vs.nsf/>
2. Головне державне об'єднання правової інформації Міністерства юстиції України [Елект. ресурс.]. – Режим доступу : <http://www.gdo.kiev.ua/>

3. Голос України [Елект. ресурс.]. – Режим доступу : <http://www.golos.com.ua/>
4. Інформаційний центр Міністерства юстиції України [Елект. ресурс.]. – Режим доступу : <http://www.informjust.kiev.ua/>
5. Право України [Елект. ресурс.]. – Режим доступу : <http://pravoua.com.ua/ua/index.php?linkmy=golovna>
6. Український юридичний портал [Елект. ресурс.]. – Режим доступу : <http://www.zakoni.com.ua>
7. Український юрист [Елект. ресурс.]. – Режим доступу : <http://ukrjurist.com/>
8. Урядовий кур'єр [Елект. ресурс.]. – Режим доступу : <http://ukurier.gov.ua/uk/>
9. <http://zakoni.com.ua/?q=node\362>
21. <http://politics.ellib.org.ua/pages-cat-29.html>
22. <http://www.vuzlib.net/beta3/html/1/17035/>
23. http://buklib.net/component/option,com_jbook/Itemid,99999999/catid,81/